

Bijlage 1:

Subsidie die wordt verstrekt met toepassing van de Algemene groepsvrijstellingsverordening, de Vrijstellingsverordening visserij of de MKB Landbouvvrijstellingsverordening

Hoofdstuk 1   Begripsbepalingen

Artikel 1.1   Begripsbepalingen

In deze bijlage wordt verstaan onder:

- a. grote ondernemingen: ondernemingen die niet voldoen aan de criteria voor kleine, middelgrote en micro-ondernemingen;
- b. immateriële activa: fysiek of financieel niet-tastbare activa, zoals octrooien, licenties, knowhow of andere intellectuele-eigendomsrechten;
- c. kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (kmo's): ondernemingen waar minder dan 250 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet 50 miljoen EUR of het jaarlijkse balanstotaal 43 miljoen EUR niet overschrijdt. Binnen de categorie kmo's is een „kleine onderneming” een onderneming waar minder dan 50 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal 10 miljoen EUR niet overschrijdt. Binnen de categorie kmo's is een „micro-onderneming” een onderneming waar minder dan 10 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal 2 miljoen EUR niet overschrijdt;
- d. materiële activa: activa bestaande uit gronden, gebouwen en installaties, machines en uitrusting;
- e. onderneming: iedere entiteit, ongeacht haar rechtsvorm, die een economische activiteit uitoefent.

Hoofdstuk 2   Subsidie voor activiteiten die wordt verstrekt met toepassing van de Algemene groepsvrijstellingsverordening.

Artikel 2.1   Algemene bepaling

Op dit hoofdstuk is de Algemene groepsvrijstellingsverordening van toepassing.

Titel 2.1   Subsidie voor kleine- en middelgrote ondernemingen

Artikel 2.2   Begripsbepalingen

In deze titel wordt verstaan onder:

- a. adviesdiensten voor samenwerking: consulting, bijstand en opleiding ten behoeve van de uitwisseling van kennis en ervaring en ter verbetering van de samenwerking;
- b. innovatieve onderneming: een onderneming:
  - i. die aan de hand van een door een externe deskundige uitgevoerde evaluatie kan aantonen dat zij in de voorzienbare toekomst producten, diensten of procedés zal ontwikkelen die in technologisch opzicht nieuw zijn of een wezenlijke verbetering inhouden ten opzichte van de huidige stand van de techniek in deze sector, en die een risico op technologische of industriële mislukking inhouden, *of*
  - ii. waarvan de kosten voor onderzoek en ontwikkeling ten minste 10% bedragen van haar totale exploitatiekosten in ten minste één van de drie jaren voorafgaande aan de toekenning van de subsidie of, in het geval van een startende onderneming zonder enige financiële voorgeschiedenis, bij de audit van haar lopende belastingjaar, gecertificeerd door een onafhankelijke accountant;
- c. investeringen in de vorm van quasi-eigen-vermogen: een categorie financiering tussen eigen vermogen en vreemd vermogen in, met een hoger risico dan senior schulden en een lager risico dan gewoon aandelenkapitaal, en waarvan het rendement voor de houder ervan overwegend is gebaseerd op de winst of het verlies van de onderliggende doelonderneming en die bij wanbetaling niet gedekt is. Investerings in de vorm van quasi-eigen-vermogen kunnen zijn gestructureerd als schulden, die niet gegarandeerd en achtergesteld zijn, met

- inbegrip van mezzanineschulden, en in sommige gevallen converteerbaar zijn in eigen vermogen, dan wel als preferente aandelen;
- d. niet-beursgenoteerde kmo: een kmo die niet is toegelaten tot de officiële notering van een effectenbeurs, met uitzondering van alternatieve handelsplatforms.
  - e. ondersteuningsdiensten voor samenwerking: het verschaffen van kantoorruimte, websites, databanken, bibliotheken, marktonderzoek, handboeken, werk- en modeldocumenten;
  - f. organisatorische samenwerking: de ontwikkeling van gezamenlijke bedrijfs- of managementstrategieën, het aanbieden van gemeenschappelijke diensten of diensten die samenwerking moeten bevorderen, gecoördineerde activiteiten zoals onderzoek of marketing, de ondersteuning van netwerken en clusters, het verbeteren van toegankelijkheid en communicatie, het gebruik van gedeelde instrumenten om het ondernemerschap en de handel met kmo's te bevorderen;

Paragraaf 2.1 Subsidie voor investeringen in kleine- of middelgrote ondernemingen

Artikel 2.3 Subsidiabele activiteit

1. Een investering in een kleine- of middelgrote onderneming die bestaat uit een investering in:
  - a. materiële of immateriële activa ten behoeve van de oprichting van een nieuwe vestiging, de uitbreiding van een bestaande vestiging, de diversificatie van de productie van een bestaande vestiging in nieuwe, bijkomende producten, of een fundamentele wijziging van het volledige productieproces van een bestaande vestiging, of
  - b. de overname van activa die behoren tot een vestiging, wanneer de volgende voorwaarden zijn vervuld:
    - i. de vestiging is gesloten of zou zijn gesloten indien zij niet was overgenomen;
    - i. de activa worden aangekocht van derden zonder banden met de koper;
    - ii. de transactie vindt op marktvoorwaarden plaats.
2. Wanneer een lid van de familie van de oorspronkelijke eigenaar of een werknemer een kleine onderneming overneemt, vervalt de voorwaarde dat de activa worden verworven van derden zonder banden met de koper. De enkele verwerving van de aandelen van een onderneming vormt geen initiële investering.

Artikel 2.4 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn:
  - a. de kosten van investeringen in materiële en immateriële activa, en/of
  - b. de geraamde loonkosten voor rechtstreeks door het investeringsproject gecreëerde banen, berekend over een periode van twee jaar.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste:
  - a. 20% van de in aanmerking komende kosten in het geval van kleine ondernemingen;
  - b. 10% van de in aanmerking komende kosten in het geval van middelgrote ondernemingen.

Artikel 2.5 Voorwaarden

1. De immateriële activa voldoen aan elk van de volgende voorwaarden:
  - a. zij worden uitsluitend in de subsidie ontvangende vestiging gebruikt;
  - b. zij worden als afschrijfbaar activa beschouwd;
  - c. zij worden op marktvoorwaarden aangekocht van derden zonder banden met de koper, en
  - d. zij behoren ten minste drie jaar tot de activa van de onderneming.
2. Rechtstreeks door een investeringsproject geschapen werkgelegenheid voldoet aan de volgende voorwaarden:
  - a. de werkgelegenheid komt binnen drie jaar na de voltooiing van de investering tot stand;
  - b. er is een nettotoename van het aantal werknemers in de betrokken vestiging, in vergelijking met het gemiddelde van de voorbije twaalf maanden;
  - c. deze werkgelegenheid blijft behouden gedurende ten minste drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip dat de arbeidsplaats voor het eerst werd ingevuld.

Paragraaf 2.2 Subsidie ten behoeve van deelneming aan beurzen

Artikel 2.6 Subsidiabele activiteit

Deelneming aan beurzen door kleine- of middelgrote ondernemingen.

Artikel 2.7 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten gemaakt voor het huren, opzetten, en gebruiken van een standplaats voor de deelname van een onderneming aan een bepaalde vakbeurs of tentoonstelling.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten.

Paragraaf 2.3 Starterssubsidie

Artikel 2.8 Subsidiabele activiteit

Starterssubsidie ten behoeve van elke niet-beursgenoteerde kleine ondernemingen tot vijf jaar na hun registratie, die geen activiteit van een andere onderneming heeft overgenomen, nog geen winst heeft uitgekeerd en niet is ontstaan uit een concentratie.

Voor in aanmerking komende ondernemingen die zich niet hoeven te laten registreren, kan de periode van vijf jaar om in aanmerking te komen, geacht worden aan te vangen op het tijdstip dat de onderneming haar economische activiteiten aanvangt of belastingplichtig wordt voor haar economische activiteiten.

In afwijking van de eerste alinea, worden ondernemingen die ontstaan uit een concentratie van ondernemingen die op grond van dit artikel voor subsidie in aanmerking komen, ook als in aanmerking komende ondernemingen beschouwd tot vijf jaar vanaf de registratie van de oudste onderneming die bij de concentratie betrokken is.

Artikel 2.9 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De subsidie heeft de vorm van:
  - a. leningen tegen een rente die niet marktconform is, met een looptijd van tien jaar en voor een nominaal bedrag van ten hoogste 1 miljoen EUR, of 1,5 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU voldoen, of 2 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder a), van het VWEU voldoen. Voor leningen met een looptijd tussen vijf en tien jaar kunnen de maximumbedragen worden bijgesteld door bovenstaande bedragen te vermenigvuldigen met een ratio tien jaar/daadwerkelijke looptijd van de lening. Voor leningen met een looptijd van minder dan vijf jaar is het maximumbedrag hetzelfde als voor leningen met een looptijd van vijf jaar;
  - b. garanties met premies die niet marktconform zijn, met een looptijd van tien jaar en een gegarandeerd leningbedrag van ten hoogste 1,5 miljoen EUR, of 2,25 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU voldoen, of 3 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder a), van het VWEU voldoen. Voor garanties met een looptijd tussen vijf en tien jaar kan het maximaal gegarandeerde bedrag worden bijgesteld door bovenstaande bedragen te vermenigvuldigen met een ratio tien jaar/daadwerkelijke looptijd van de garantie. Voor garanties met een looptijd van minder dan vijf jaar is het maximaal gegarandeerde bedrag hetzelfde als voor leningen met een looptijd van vijf jaar. De garantie bedraagt ten hoogste 80% van de onderliggende lening.
  - c. subsidies, met inbegrip van eigenvermogens- of quasi-eigenvermogensinvesteringen, rentekortingen en kortingen op de garantiepremies tot maximaal 0,4 miljoen EUR bruto-subsidie-equivalent, of 0,6 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c), van het VWEU voldoen, of 0,8 miljoen EUR voor ondernemingen gevestigd in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder a), van het VWEU voldoen.
2. Een begunstigde kan subsidie ontvangen via een mix van de in lid 1 van dit artikel bedoelde subsidie-instrumenten, mits het aandeel van de via één subsidie-instrument verleende subsidie, berekend op basis van het voor dat instrument toegestane maximale

subsidiebedrag, in aanmerking wordt genomen voor het bepalen van het resterende deel van het maximale subsidiebedrag dat is toegestaan voor de overige instrumenten die onderdeel vormen van dit soort gemengde instrument.

3. Voor kleine en innovatieve ondernemingen kunnen de in lid 1 genoemde maximumbedragen worden verdubbeld.

Titel 2.2   Subsidie voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Artikel 2.10   Begripsbepalingen

In deze titel wordt verstaan onder:

- a. daadwerkelijke samenwerking: samenwerking tussen ten minste twee onafhankelijke partijen om kennis of technologie uit te wisselen of om een gemeenschappelijke doelstelling op basis van een taakverdeling te bereiken, waarbij de partijen samen de omvang van het samenwerkingsproject bepalen, bijdragen aan de tenuitvoerlegging ervan, en het risico en de resultaten ervan delen. Eén of meer partijen kunnen de volledige kosten van het project dragen en zodoende de andere partijen bevrijden van de aan het project verbonden financiële risico's. Contractonderzoek en het verrichten van onderzoeksdiensten worden niet als vormen van samenwerking beschouwd;
- b. experimentele ontwikkeling: het verwerven, combineren, vormgeven en gebruiken van bestaande wetenschappelijke, technologische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden, gericht op het ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten. Dit kan ook activiteiten omvatten die gericht zijn op de conceptuele formulering, de planning en documentering van alternatieve producten, procedés of diensten. Experimentele ontwikkeling kan prototyping, demonstraties, pilotontwikkeling, testen en validatie omvatten van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten in omgevingen die representatief zijn voor het functioneren onder reële omstandigheden, met als hoofddoel verdere technische verbeteringen aan te brengen aan producten, procedés of diensten die niet grotendeels vast staan. Dit kan de ontwikkeling omvatten van een commercieel bruikbaar prototype of pilot die noodzakelijkerwijs het commerciële eindproduct is en die te duur is om te produceren alleen met het oog op het gebruik voor demonstratie- en validatiedoeleinden. Onder experimentele ontwikkeling wordt niet verstaan routinematige of periodieke wijziging van bestaande producten, productielijnen, fabricageprocessen, diensten en andere courante activiteiten, zelfs indien die wijzigingen verbeteringen kunnen inhouden;
- c. haalbaarheidsstudie: het onderzoek en de analyse van het potentieel van een project, met als doel de besluitvorming te ondersteunen door objectief en rationeel de sterke en de zwakke punten van een project, de kansen en risico's in kaart te brengen, waarbij ook wordt aangegeven welke middelen nodig zijn om het project te kunnen doorvoeren en wat uiteindelijk de slaagkansen zijn;
- d. hooggekwalificeerd personeel: personeel met een tertiaire opleiding en ten minste vijf jaar relevante beroepservaring, waarin doctoraatsopleidingen kunnen meetellen;
- e. industrieel onderzoek: planmatig of kritisch onderzoek dat is gericht op het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden met het oog op de ontwikkeling van nieuwe producten, procedés of diensten, of om bestaande producten, procedés of diensten aanmerkelijk te verbeteren. Het omvat de creatie van onderdelen voor complexe systemen en kan ook de bouw omvatten van prototypes in een laboratoriumomgeving of in een omgeving met gesimuleerde interfaces voor bestaande systemen, alsmede pilotlijnen, wanneer dat nodig is voor het industriële onderzoek en met name voor de validering van generieke technologie;
- f. innovatieadviesdiensten: consulting, bijstand en opleiding op het gebied van kennisoverdracht, verwerving, bescherming en exploitatie van immateriële activa, het gebruik van standaarden en regels waarin deze zijn vastgelegd;
- g. innovatieondersteuningsdiensten: het verschaffen van kantoorruimte, databanken, bibliotheken, marktonderzoek, laboratoria, diensten in verband met kwaliteitslabels, testen en certificatie met het oog op de ontwikkeling van doeltreffendere producten, procedés of diensten;
- h. onderzoeksinfrastructuur: faciliteiten, middelen en verwante diensten die door de wetenschappelijke gemeenschap worden gebruikt om op hun respectieve vakgebied onderzoek te verrichten. Hierbij gaat het om: wetenschappelijke uitrusting of sets wetenschappelijke instrumenten; kennisgebaseerde hulpbronnen zoals verzamelingen, archieven of gestructureerde wetenschappelijke informatie; ict-gebaseerde enabling

infrastructuur zoals gridnetwerken, computers, software en communicatie, of iedere andere entiteit met een uniek karakter die onontbeerlijk is om onderzoek te kunnen verrichten. Dit soort infrastructuur kan zich op één enkele locatie bevinden (*single-sited*) dan wel verspreid zijn (*distributed*) (een georganiseerd netwerk van hulpbronnen) in de zin van artikel 2, onder a), van Verordening (EG) nr. 723/2009 van de Raad van 25 juni 2009 betreffende een communautair rechtskader voor een Consortium voor een Europese onderzoeksinfrastructuur (ERIC);

- i. op arm's length: de voorwaarden van de transactie tussen de contractspartijen wijken niet af van die welke zouden zijn overeengekomen tussen onafhankelijke ondernemingen, en behelzen geen enkele vorm van heimelijke verstandhouding. Iedere transactie die voortvloeit uit een open, transparante en niet-discriminerende procedure wordt geacht te voldoen aan het arm's length-beginsel.

Paragraaf 2.4 Subsidie voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten met inbegrip van projecten die het kwaliteitslabel „Excellentiekeur” hebben gekregen in het kader van het Horizon 2020 kmo-instrument.

Artikel 2.11 Subsidiabele activiteit

Onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten binnen één of meer van de volgende categorieën:

- a. industrieel onderzoek;
- b. experimentele ontwikkeling;
- c. haalbaarheidsstudies.

Artikel 2.12 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten worden bij een specifieke categorie onderzoek en ontwikkeling ingedeeld en betreffen:
  - a. personeelskosten: onderzoekers, technici en ander ondersteund personeel voor zover zij zich met het onderzoeksproject bezighouden;
  - b. kosten van apparatuur en uitrusting voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. Wanneer deze apparatuur en uitrusting niet tijdens hun volledige levensduur voor het project worden gebruikt, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd;
  - c. kosten van gebouwen en gronden voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. Wat gebouwen betreft, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd. Wat gronden betreft, komen de kosten voor de commerciële overdracht of de daadwerkelijk gemaakte kapitaalkosten in aanmerking;
  - d. kosten van contractonderzoek, kennis en octrooien die op arm's length-voorwaarden worden gekocht bij of waarvoor een licentie wordt verleend door externe bronnen, alsmede kosten voor consultancy en gelijkwaardige diensten die uitsluitend voor het project worden gebruikt;
  - e. bijkomende algemene kosten en andere operationele uitgaven, waaronder die voor materiaal, leveranties en dergelijke producten, die rechtstreeks uit het project voortvloeien.
2. Bij haalbaarheidsstudies zijn de in aanmerking komende kosten de kosten van de studie.
3. De subsidie bedraagt voor elke begunstigde ten hoogste:
  - a. 50% van de in aanmerking komende kosten voor industrieel onderzoek;
  - b. 25% van de in aanmerking komende kosten voor experimentele ontwikkeling;
  - c. 50% van de in aanmerking komende kosten voor haalbaarheidsstudies.
4. De subsidies voor industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling kunnen als volgt worden verhoogd, tot een maximale subsidie van 80% van de in aanmerking komende kosten:
  - a. met 10 procentpunten voor middelgrote ondernemingen en met 20 procentpunten voor kleine ondernemingen;
  - b. met 15 procentpunten indien één van de volgende voorwaarden is vervuld:
    - i) het project behelst daadwerkelijke samenwerking;

- tussen ondernemingen waarvan er ten minste één een kmo is, of wordt uitgevoerd in ten minste twee lidstaten of in een lidstaat en in een Overeenkomstsluitende Partij bij de EER-Overeenkomst, en geen van de ondernemingen neemt meer dan 70% van de in aanmerking komende kosten voor haar rekening, of
  - tussen een onderneming en één of meer organisaties voor onderzoek en kennisverspreiding, waarbij deze organisaties ten minste 10% van de in aanmerking komende kosten dragen en het recht hebben hun eigen onderzoeksresultaten te publiceren;
- ii) de projectresultaten ruim worden verspreid via conferenties, publicaties, open access-repositories, of gratis of opensource-software.
5. De subsidie voor haalbaarheidsstudies kan worden verhoogd met 10 procentpunten voor middelgrote ondernemingen en met 20 procentpunten voor kleine ondernemingen.

Paragraaf 2.5 Investeringssubsidie voor onderzoeksinfrastructuur

Artikel 2.13 Subsidiabele activiteit

De bouw of het upgraden van onderzoeksinfrastructuur waarmee economische activiteiten worden verricht.

Artikel 2.14 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten van de investeringen in immateriële en materiële activa.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 2.15 Voorwaarden

1. Wanneer met onderzoeksinfrastructuur zowel economische als niet-economische activiteiten worden verricht, wordt voor de financiering, kosten en inkomsten van elk soort activiteit een gescheiden boekhouding gevoerd, op basis van consequent toegepaste en objectief te rechtvaardigen beginselen van kostprijsadministratie.
2. De prijs die voor de exploitatie of het gebruik van de infrastructuur wordt berekend, stemt overeen met een marktprijs.
3. Toegang tot de infrastructuur staat open voor meerdere gebruikers en wordt op transparante en niet-discriminerende basis verleend. Ondernemingen die ten minste 10% van de investeringskosten van de infrastructuur hebben gefinancierd, kunnen preferente toegang krijgen op gunstigere voorwaarden. Om overcompensatie te vermijden, is deze toegang evenredig aan de bijdrage van de onderneming in de investeringskosten en worden deze voorwaarden publiek beschikbaar gesteld.
4. Wanneer onderzoeksinfrastructuur overheidsfinanciering ontvangt voor zowel economische als niet-economische activiteiten, werken lidstaten een monitoring- en terugvorderingsmechanisme uit om te garanderen dat de toepasselijke steunintensiteit niet wordt overschreden door een toename van het aandeel economische activiteiten ten opzichte van de situatie waarmee op het tijdstip van de toekenning van de subsidie werd gerekend.

Paragraaf 2.6 Innovatiesubsidie voor kleine- en middelgrote ondernemingen

Artikel 2.16 Subsidiabele activiteit

Activiteiten gericht op:

- a. het verkrijgen, valideren en verdedigen van octrooien en immateriële activa;
- b. het detacheren van hooggekwalificeerd personeel van een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding of een grote onderneming naar onderzoeks-, ontwikkelings- en innovatieactiviteiten in een nieuw gecreëerde functie binnen de begunstigde onderneming, zonder dat hierbij andere personeelsleden worden vervangen;
- c. het gebruik van innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning.

Artikel 2.17 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De kosten verbonden aan de in artikel 2.16 genoemde activiteiten komen voor subsidie in aanmerking.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten.
3. In het specifieke geval van subsidie voor innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning kan de subsidie worden verhoogd tot 90% van de in aanmerking komende kosten mits het totale bedrag van de subsidie voor innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning ten hoogste 200 000 EUR bedraagt per onderneming over een periode van drie jaar.

Paragraaf 2.7 Subsidie voor onderzoek en ontwikkeling in de visserij- en aquacultuursector

Artikel 2.18 Subsidiabele activiteit

Onderzoek- en ontwikkelingsprojecten in de visserij- en aquacultuursector.

Artikel 2.19 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn:
  - a. personeelskosten: onderzoekers, technici en ander ondersteund personeel voor zover zij zich met het onderzoeksproject bezighouden;
  - b. kosten van apparatuur en uitrusting voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. Wanneer deze apparatuur en uitrusting niet tijdens hun volledige levensduur voor het project worden gebruikt, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd;
  - c. kosten van gebouwen en gronden voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. Wat gebouwen betreft, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd. Wat gronden betreft, komen de kosten voor de commerciële overdracht of de daadwerkelijk gemaakte kapitaalkosten in aanmerking;
  - d. kosten van contractonderzoek, kennis en octrooien die op arm's length-voorwaarden worden gekocht bij of waarvoor een licentie wordt verleend door externe bronnen, alsmede kosten voor consultancy en gelijkwaardige diensten die uitsluitend voor het project worden gebruikt;
  - e. bijkomende algemene kosten en andere operationele uitgaven, waaronder die voor materiaal, leveranties en dergelijke producten, die rechtstreeks uit het project voortvloeien.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 90% van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 2.20 Voorwaarden

1. Het gesubsidieerde project is van belang voor alle marktdeelnemers in de betrokken sector of subsector.
2. Vóór de datum van aanvang van het gesubsidieerde project wordt op internet de volgende informatie bekendgemaakt:
  - a. dat het gesubsidieerde project zal worden uitgevoerd;
  - b. de doelstellingen van het gesubsidieerde project;
  - c. de vermoedelijke datum van de publicatie van de resultaten die van het gesubsidieerde project worden verwacht, en waar zij op internet zullen worden bekendgemaakt;
  - d. een vermelding dat de resultaten van het gesubsidieerde project kosteloos beschikbaar zullen zijn voor alle ondernemingen die in de betrokken sector of subsector actief zijn.
3. De resultaten van het gesubsidieerde project worden op internet beschikbaar gesteld vanaf de einddatum van het gesubsidieerde project of vanaf de datum waarop informatie over die resultaten wordt gegeven aan leden van specifieke organisaties, afhankelijk van wat als eerste plaatsvindt. De resultaten blijven op internet beschikbaar gedurende ten minste vijf jaar vanaf de einddatum van het gesubsidieerde project.

4. De subsidie wordt rechtstreeks aan de organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding verleend en mag niet bestaan in rechtstreekse niet-onderzoekgerelateerde subsidie aan een onderneming die visserij- of aquacultuurproducten produceert, verwerkt of afzet.

Titel 2.3   Subsidie voor milieubescherming

Artikel 2.21   Begripsbepalingen

In deze titel wordt verstaan onder:

- a. biobrandstof: vloeibare of gasvormige transportbrandstof die uit biomassa is gewonnen;
- b. biomassa: de biologisch afbreekbare fractie van producten, afvalstoffen en residuen
  - a. van de landbouw (met inbegrip van plantaardige en dierlijke stoffen), de bosbouw en
  - b. aanverwante bedrijfstakken, alsmede biogas en de biologisch afbreekbare fractie van
  - c. industrieel en huishoudelijk afval;
- c. biobrandstoffen op basis van voedingsgewassen: biobrandstoffen geproduceerd uit granen en andere zetmeelrijke gewassen, suikers en oliegewassen in de zin van het voorstel van de Commissie voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 98/70/EG betreffende de kwaliteit van benzine en van dieselbrandstof en tot wijziging van Richtlijn 2009/28/EG ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen;
- d. duurzame biobrandstoffen: biobrandstoffen die voldoen aan de duurzaamheidscriteria van artikel 17 van Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen. en iedere wijziging daarvan;
- e. energie-efficiëntie: een hoeveelheid bespaarde energie die wordt vastgesteld door het verbruik vóór en ná de invoering van een maatregel ter verbetering van de energie-efficiëntie te meten en/of te ramen, gecorrigeerd voor externe factoren die het energieverbruik beïnvloeden;
- f. energie uit hernieuwbare energiebronnen: energie geproduceerd met installaties waarbij uitsluitend van hernieuwbare energiebronnen wordt gebruikgemaakt, alsmede het aandeel in calorische waarde van de energie die met hernieuwbare energiebronnen wordt opgewekt in hybride installaties die ook met conventionele energiebronnen werken. Hieronder valt ook voor accumulatiesystemen gebruikte hernieuwbare elektriciteit maar niet elektriciteit die van dergelijke systemen afkomstig is;
- g. hernieuwbare energiebronnen: de volgende hernieuwbare, niet-fossiele energiebronnen: windenergie, zonne-energie, aërothermische, geothermische, hydrothermische energie en energie uit de oceanen, waterkracht, biomassa, stortgas, rioolwaterzuiveringsgas en biogas;
- h. hoogrenderende warmtekrachtkoppeling: warmtekrachtkoppeling die voldoet aan de definitie van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling als bedoeld in artikel 2, punt 34, van Richtlijn 2012/27/EU;
- i. milieubelasting: een belasting met een bijzondere heffingsgrondslag die een duidelijk negatief milieueffect heeft, of die bepaalde activiteiten, goederen of diensten wil belasten zodat de milieukosten in de prijs ervan kunnen worden opgenomen en/of de producenten en verbruikers worden toegeleid naar activiteiten die milieuvriendelijker zijn;
- j. milieubescherming: elke maatregel die is gericht op preventie of herstel van aantastingen van de natuurlijke omgeving of de natuurlijke hulpbronnen door de eigen activiteiten van een begunstigde, op beperking van het risico op dergelijke aantastingen, dan wel op aanmoediging van een rationeler gebruik van die hulpbronnen, daaronder begrepen energiebesparende maatregelen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen;
- k. Unienorm:
  - i. een verplichte Unienorm waarbij de op milieugebied te bereiken normen per onderneming zijn vastgesteld, of
  - ii. de verplichting op grond van Richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad om de beste beschikbare technieken (BAT's) te gebruiken en ervoor te zorgen dat de emissieniveaus van verontreinigende stoffen niet hoger zijn dan bij de toepassing van de BAT's. Voor de gevallen waarin de met de BAT's geassocieerde emissieniveaus zijn bepaald in uitvoeringshandelingen die op grond van Richtlijn 2010/75/EU zijn vastgesteld, zullen die niveaus gelden voor de toepassing van deze verordening. Wanneer die niveaus als een bandbreedte zijn geformuleerd, zal de grens waar de BAT het eerst wordt bereikt, van toepassing zijn.
- l. warmtekrachtkoppeling (WKK): gelijktijdige opwekking in één proces van thermische energie en elektrische en/of mechanische energie.

Paragraaf 2.8

Subsidie om ondernemingen in staat te stellen verder te gaan dan Unienormen inzake milieubescherming of, bij ontstentenis van Unienormen, het niveau van milieubescherming te verhogen

Artikel 2.22 Subsidiabele activiteit

1. Activiteiten waarbij ondernemingen verder gaan dan Unienormen inzake milieubescherming of, bij ontstentenis van Unienormen, het niveau van milieubescherming te verhogen.
2. Er wordt geen subsidie verleend wanneer de investeringen worden uitgevoerd om ervoor te zorgen dat ondernemingen voldoen aan reeds vastgestelde en nog niet in werking getreden Unienormen.
3. In afwijking van lid 2 kan subsidie worden verleend voor:
  - a. de aanschaf van nieuwe vervoermiddelen voor vervoer per spoor, over de weg, over de binnenwateren en over zee die aan vastgestelde Unienormen voldoen, mits deze aanschaf plaatsvindt vóór de inwerkingtreding van die normen en, wanneer die normen bindend worden, deze niet op reeds vóór die datum aangeschafte vervoermiddelen van toepassing zijn;
  - b. het retrofitten van bestaande vervoermiddelen voor vervoer per spoor, over de weg, over de binnenwateren en over zee, mits de Unienormen nog niet van kracht waren op het tijdstip dat die vervoermiddelen in bedrijf werden genomen, en die normen, zodra deze bindend worden, niet met terugwerkende kracht op die vervoermiddelen van toepassing zijn.

Artikel 2.23 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om verder te gaan dan de toepasselijke Unienormen of om, bij ontstentenis van Unienormen, het niveau van milieubescherming te verhogen. Deze kosten worden als volgt vastgesteld:
  - a. wanneer de kosten voor de milieu-investering binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering kunnen worden vastgesteld, vormen deze specifiek op milieubescherming betrekking hebbende kosten de in aanmerking komende kosten;
  - b. in alle overige gevallen worden de kosten van investeringen in milieubescherming vastgesteld ten opzichte van een vergelijkbare, minder milieuvriendelijke investering die zonder de subsidie op geloofwaardige wijze zou zijn verricht. Het verschil tussen de kosten van beide investeringen levert de met milieubescherming verband houdende kosten op en geldt als de in aanmerking komende kosten.

De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van milieubescherming, komen niet in aanmerking.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 40% van de in aanmerking komende kosten.
3. De subsidie kan met 10 procentpunten worden verhoogd voor subsidie aan middelgrote ondernemingen en met 20 procentpunten voor subsidie aan kleine ondernemingen.
4. De subsidie kan worden verhoogd met 5 procentpunten voor investeringen in steungebieden die voldoen aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c, van het VWEU.

Artikel 2.24 Voorwaarden

De investering voldoet aan een van de volgende voorwaarden:

- a. zij stelt de begunstigde in staat het uit zijn activiteiten voortvloeiende niveau van milieubescherming te verhogen door verder te gaan dan de geldende Unienormen, ongeacht of er nationale normen bestaan die strenger zijn dan de Unienormen;
- b. zij stelt de begunstigde, bij ontstentenis van Unienormen, in staat het uit zijn activiteiten voortvloeiende niveau van milieubescherming te verhogen.

Paragraaf 2.9 Investeringssubsidie ten behoeve van vroege aanpassing aan toekomstige Unienormen

Artikel 2.25 Subsidiabele activiteit

Activiteiten om ondernemingen aan te moedigen te voldoen aan nieuwe Unienormen die het niveau van milieubescherming verhogen en nog niet in werking zijn getreden.

Artikel 2.26 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om verder te gaan dan de toepasselijke Unienormen. Deze kosten worden als volgt vastgesteld:
  - a. wanneer de kosten voor de milieu-investering binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering kunnen worden vastgesteld, vormen deze specifiek op milieubescherming betrekking hebbende kosten de in aanmerking komende kosten;
  - b. in alle overige gevallen worden de kosten voor investeringen in milieubescherming vastgesteld ten opzichte van een vergelijkbare, minder milieuvriendelijke investering die zonder de subsidie op geloofwaardige wijze zou zijn verricht. Het verschil tussen de kosten van beide investeringen levert de met milieubescherming verband houdende kosten op en geldt als de in aanmerking komende kosten.

De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van milieubescherming, komen niet in aanmerking.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste:
  - a. 20% van de in aanmerking komende kosten voor kleine ondernemingen, 15% van de in aanmerking komende kosten voor middelgrote ondernemingen en 10% van de in aanmerking komende kosten voor grote ondernemingen indien de investering meer dan drie jaar vóór de datum van inwerkingtreding van de nieuwe Unienorm ten uitvoer wordt gelegd en is voltooid;
  - b. 15% van de in aanmerking komende kosten voor kleine ondernemingen, 10% van de in aanmerking komende kosten voor middelgrote ondernemingen en 5% van de in aanmerking komende kosten voor grote ondernemingen indien de investering tussen één en drie jaar vóór de datum van inwerkingtreding van de nieuwe Unie norm ten uitvoer wordt gelegd en is voltooid.
3. De subsidie kan worden verhoogd met 5 procentpunten voor investeringen in steungebieden die voldoen aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c, van het VWEU.

Artikel 2.27 Voorwaarde

De Unienormen moeten zijn goedgekeurd en de investering wordt ten uitvoer gelegd en is voltooid ten minste één jaar vóór de inwerkingtreding van de betrokken normen.

Paragraaf 2.10 Investeringssubsidie ten behoeve van energie-efficiëntiemaatregelen

Artikel 2.28 Subsidiabele activiteit

1. Activiteiten om ondernemingen in staat te stellen energie-efficiëntie te behalen.
2. Er kan geen subsidie worden verleend wanneer de verbeteringen worden uitgevoerd om ervoor te zorgen dat ondernemingen voldoen aan reeds vastgestelde Unienormen, zelfs al zijn die nog niet van kracht.

Artikel 2.29 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om het hogere niveau aan energie-efficiëntie te behalen. Deze kosten worden als volgt vastgesteld:
  - a. wanneer de kosten voor de investering in energie-efficiëntie binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering kunnen worden vastgesteld, vormen deze specifiek op energie-efficiëntie betrekking hebbende kosten de in aanmerking komende kosten;
  - b. in alle overige gevallen worden de kosten van investeringen in energie-efficiëntie vastgesteld ten opzichte van een vergelijkbare, minder energie-efficiënte investering die zonder de subsidie op geloofwaardige wijze zou zijn uitgevoerd. Het verschil tussen de kosten van beide investeringen levert de met energie-efficiëntie verband houdende kosten op en geldt als de in aanmerking komende kosten.
2. De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van energie-efficiëntie, komen niet in aanmerking. De subsidie bedraagt ten hoogste 30% van de in aanmerking komende kosten.
3. De subsidie kan met 20 procentpunten worden verhoogd voor subsidie aan kleine ondernemingen en met 10 procentpunten voor subsidie aan middelgrote ondernemingen.

4. De subsidie kan worden verhoogd met procentpunten voor investeringen in steungebieden die voldoen aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c, van het VWEU.

Paragraaf 2.11 Investeringssubsidie ten behoeve van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling

Artikel 2.30 Subsidiabele activiteit

Investerings ten behoeve van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling.

Artikel 2.31 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten voor de uitrusting die – vergeleken met conventionele elektriciteits- of verwarmingsinstallaties met dezelfde capaciteit- nodig is om de installatie als een hoogrenderende warmtekrachtinstallatie te exploiteren of, wanneer een bestaande installatie de hoogrendementsdrempel reeds haalt, de bijkomende investeringskosten om deze te upgraden naar een hoger rendement.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 45% van de in aanmerking komende kosten. De subsidie kan met 20 procentpunten worden verhoogd voor subsidie aan kleine ondernemingen en met 10 procentpunten voor subsidie aan middelgrote ondernemingen.
3. De subsidie kan worden verhoogd met 5 procentpunten voor investeringen in steungebieden die voldoen aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c, van het VWEU.

Artikel 2.32 Voorwaarden

1. De nieuwe warmtekrachteenheid behaalt in totaal besparingen van primaire energie ten opzichte van de gescheiden productie van warmte en elektriciteit als bepaald in Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie, tot wijziging van Richtlijnen 2009/125/EG en 2010/30/EU en houdende intrekking van de Richtlijnen 2004/8/EG en 2006/32/EG. De verbetering van een bestaande warmtekrachteenheid of de ombouw van een bestaande stroomproductie-eenheid tot een warmtekrachteenheid resulteert in besparingen van primaire energie ten opzichte van de oorspronkelijke situatie.
2. De subsidie wordt uitsluitend voor nieuw geïnstalleerd of gerenoveerd vermogen verleend.

Paragraaf 2.12 Investeringssubsidie ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen

Artikel 2.33 Subsidiabele activiteit

1. Investerings ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen.
2. Investeringssubsidie voor de productie van biobrandstoffen is van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het VWEU alleen vrijgesteld voor zover de gesubsidieerde investeringen worden gebruikt voor de productie van duurzame biobrandstoffen niet zijnde biobrandstoffen op basis van voedingsgewassen. Wel is investeringssubsidie om bestaande installaties voor biobrandstoffen op basis van voedingsgewassen om te bouwen tot installaties voor geavanceerde biobrandstoffen, vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting, mits die op voedingsgewassen gebaseerde productie wordt verminderd naar rato van de nieuwe capaciteit.
3. Voor biobrandstoffen waarvoor een leverings- of bijmengverplichting geldt, wordt geen subsidie verleend.
4. Voor waterkrachtinstallaties die niet aan Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement voldoen, wordt geen subsidie verleend.

Artikel 2.34 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om de productie van energie uit hernieuwbare energiebronnen te bevorderen. Deze kosten worden als volgt vastgesteld:
  - a. wanneer de kosten van investeringen in de productie van energie uit hernieuwbare energiebronnen binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering kunnen worden vastgesteld (bijv. omdat het een gemakkelijk te onderscheiden "uitbreiding" van een reeds bestaande faciliteit is), vormen deze kosten met betrekking tot hernieuwbare energie de in aanmerking komende kosten;

- b. wanneer de kosten van investeringen in de productie van energie uit hernieuwbare energiebronnen kunnen worden vastgesteld ten opzichte van een vergelijkbare, minder milieuvriendelijke investering die zonder de subsidie op geloofwaardige wijze zou zijn verricht, levert dit verschil tussen de kosten van beide investeringen de met hernieuwbare energie verband houdende kosten op en geldt dit als de in aanmerking komende kosten;
- c. voor bepaalde kleine installaties waar een minder milieuvriendelijke investering niet kan worden bepaald omdat geen installaties van beperkte omvang bestaan, vormen de totale investeringskosten die nodig zijn om een hoger niveau aan milieubescherming te bereiken, de in aanmerking komende kosten.

De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van milieubescherming, komen niet in aanmerking.

2. De subsidie bedraagt ten hoogste:
  - a. 45% van de in aanmerking komende kosten indien de in aanmerking komende kosten worden berekend op grond van lid 1, onder a of b;
  - b. 30% van de in aanmerking komende kosten indien de in aanmerking komende kosten worden berekend op grond van lid 1, onder c.
3. De subsidie kan met 20 procentpunten worden verhoogd voor subsidie aan kleine ondernemingen en met 10 procentpunten voor subsidie aan middelgrote ondernemingen.
4. De subsidie kan worden verhoogd met 5 procentpunten voor investeringen in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3, onder c, van het VWEU voldoen.
5. Wanneer de subsidie wordt verleend via een concurrerende biedprocedure op grond van duidelijke, transparante en niet-discriminerende criteria, kan de subsidie tot 90% van de in aanmerking komende kosten oplopen. Dit soort biedprocedure is niet-discriminerend en voorziet in de deelname van alle belangstellende ondernemingen. Het met de biedprocedure verband houdende budget vormt een bindende beperking in die zin dat niet alle deelnemers subsidie kunnen krijgen en wordt verleend op grond van de oorspronkelijke offerte van de gegadigde, waardoor verdere onderhandelingen worden uitgesloten.

Artikel 2.35 Voorwaarden

De investeringssubsidie wordt uitsluitend voor nieuwe installaties verleend. Er wordt geen subsidie verleend of uitgekeerd nadat de installatie in bedrijf is gekomen en de subsidie is onafhankelijk van de productie.

Paragraaf 2.13 Subsidie ten behoeve van milieustudies

Artikel 2.36 Subsidiabele activiteit

1. Studies - waaronder energieaudits - die rechtstreeks verband houden met de in titel 2.3 bedoelde investeringen voor milieubescherming.
2. Aan grote ondernemingen wordt geen subsidie verleend voor energieaudits die worden uitgevoerd op grond van artikel 8, lid 4, van Richtlijn 2012/27/EU, tenzij de energieaudit bovenop de op grond van die richtlijn verplichte energieaudit komt.

Artikel 2.37 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten van de studies.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten.
3. De subsidie kan met 20 procentpunten worden verhoogd bij studies voor rekening van kleine ondernemingen en met 10 procentpunten bij studies voor rekening van middelgrote ondernemingen.

Titel 2.4   Subsidie voor cultuur en instandhouding van het erfgoed

Paragraaf 2.14 Subsidie voor cultuur en instandhouding van het erfgoed

Artikel 2.38   Subsidiabele activiteit

1.   Activiteiten gericht op cultuur en instandhouding van het erfgoed.
2.   Op grond van dit artikel wordt geen subsidie verleend voor kranten en tijdschriften, ongeacht of deze op papier of elektronisch worden gepubliceerd, De subsidie wordt verleend voor de volgende culturele doelstellingen en activiteiten:
  - a.   musea, archieven, bibliotheken, kunstencentra en cultuurcentra of artistieke of culturele locaties, theaters, bioscopen, operahuizen, concerthallen, andere liveperformanceorganisaties, cinematografische erfgoedinstellingen, en andere vergelijkbare artistieke en culturele infrastructuurvoorzieningen, organisaties en instellingen;
  - b.   materieel erfgoed, waaronder alle vormen van roerend of onroerend cultureel erfgoed en archeologische sites, monumenten, historische locaties en gebouwen; natuurerfgoed met een rechtstreekse band met cultuurerfgoed of indien dit door de bevoegde overheidsinstanties van een lidstaat formeel is erkend als cultuur- of natuurerfgoed;
  - c.   immaterieel erfgoed in welke vorm ook, met inbegrip van volksgebruiken en ambachten;
  - d.   kunst- of culturele evenementen en performances, festivals, tentoonstellingen en andere vergelijkbare culturele activiteiten;
  - e.   culturele en artistieke educatie alsmede de bewustmaking van het belang van de bescherming en bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen via educatieve programma's en bewustmakingscampagnes voor het grote publiek, onder meer door middel van nieuwe technologieën;
  - f.   schrijven, uitgeven, productie, distributie, digitalisering en publiceren van muziek en literatuur, met inbegrip van vertalingen.
3.   De subsidie kan de vorm hebben van:
  - a.   investeringssubsidie, met inbegrip van subsidie voor de bouw of modernisering van cultuurvoorzieningen;
  - b.   exploitatiesubsidie.

Artikel 2.39   Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1.   Wat investeringssubsidie betreft, zijn de in aanmerking komende kosten de kosten voor investeringen in immateriële en materiële activa, met inbegrip van:
  - a.   kosten voor de bouw, modernisering, verwerving, instandhouding of verbetering van infrastructuur, indien jaarlijks ten minste 80% van de tijd- of ruimtecapaciteit voor culturele doeleinden wordt gebruikt;
  - b.   kosten voor de verwerving, met inbegrip van huur, eigendomsoverdracht of fysieke verplaatsing van cultureel erfgoed;
  - c.   kosten voor bescherming, instandhouding, restauratie en herstel van materieel en immaterieel cultureel erfgoed, met inbegrip van bijkomende kosten voor de opslag onder geschikte omstandigheden, speciale uitrusting, materialen en de kosten voor documentatie, onderzoek, digitalisering en publicatie;
  - d.   kosten om cultureel erfgoed beter toegankelijk te maken voor het publiek, met inbegrip van kosten voor digitalisering en andere nieuwe technologieën, kosten om de toegankelijk te verbeteren voor mensen met speciale behoeften (met name hellingbanen en liften voor mensen met een handicap, aanduidingen in braille en voel- en tastobjecten in musea) en kosten om de culturele diversiteit ten aanzien van presentaties, programma's en bezoekers te bevorderen;
  - e.   kosten voor culturele projecten en activiteiten, samenwerkings- en uitwisselingsprogramma's en -beurzen, met inbegrip van kosten voor selectieprocedures, promotiekosten en kosten die rechtstreeks uit het project voortvloeien.
2.   Wat exploitatiesubsidie betreft, zijn de in aanmerking komende kosten de volgende:

- a. de kosten van de culturele instelling of erfgoedlocatie in verband met vaste of tijdelijke activiteiten, waaronder tentoonstellingen, uitvoeringen en evenementen en vergelijkbare culturele activiteiten die plaatsvinden in het kader van hun normale activiteiten;
  - b. kosten van culturele en artistieke educatie en van de bewustmaking van het belang van de bescherming en bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen via educatieve programma's en bewustmakingscampagnes voor het grote publiek, onder meer door middel van nieuwe technologieën;
  - c. kosten om de locaties en activiteiten van culturele instellingen of erfgoedlocaties beter toegankelijk te maken voor het publiek, met inbegrip van kosten voor digitalisering en het gebruik van nieuwe technologieën, alsmede kosten om de toegankelijkheid te verbeteren voor mensen met een handicap;
  - d. exploitatiekosten die rechtstreeks verband houden met het culturele project of de culturele activiteit, zoals het huren of leasen van vastgoed en culturele locaties, reiskosten, materialen en leveranties die rechtstreeks verband houden met het culturele project of de culturele activiteit, architectonische structuren voor tentoonstellingen en podia, de ontlening, huur en afschrijving van werktuigen, software en uitrusting, kosten voor toegangsrechten tot auteursrechtelijk beschermde werken en andere verwante door intellectuele-eigendomsrechten beschermde content, promotiekosten en kosten die rechtstreeks voortvloeien uit het project of de activiteit. Afschrijvingslasten en financieringskosten komen alleen in aanmerking indien deze niet werden gedekt door investeringssubsidie;
  - e. kosten voor personeel dat werkt voor de culturele instelling, de erfgoedlocatie of een project;
  - f. kosten voor advies- en ondersteuningsdiensten geleverd door externe consultants en dienstverrichters, die rechtstreeks voortvloeien uit het project.
3. In het geval van investeringssubsidie is het subsidiebedrag niet hoger dan het verschil tussen de in aanmerking komende kosten en de exploitatiewinst van de investering. De exploitatiewinst wordt in mindering gebracht op de in aanmerking komende kosten, hetzij vooraf op basis van redelijke prognoses, hetzij via een terugvorderingsmechanisme. De exploitant van de infrastructuur mag een redelijke winst behouden over de betrokken periode.
  4. In het geval van exploitatiesubsidie is het subsidiebedrag niet hoger dan wat nodig is om de exploitatietekorten plus een redelijke winst over de betrokken periode te dekken. Dit wordt geborgd vooraf op basis van redelijke prognoses, of via een terugvorderingsmechanisme.
  5. Voor steun van ten hoogste 2 miljoen EUR kan het maximale steunbedrag, in plaats van dat aan de hand van de in de leden 3 en 4 genoemde methode vast te stellen, worden bepaald op 80 % van de in aanmerking komende kosten.
  6. Voor de in artikel 2.38, tweede lid, onder f), genoemde activiteiten is het maximale steunbedrag niet hoger dan hetzij het verschil tussen de in aanmerking komende kosten en de gediscoteerde inkomsten van het project, hetzij 70 % van de in aanmerking komende kosten. De inkomsten worden in mindering gebracht op de in aanmerking komende kosten, hetzij vooraf hetzij via een terugvorderingsmechanisme. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten voor publicatie van muziek en literatuur, met inbegrip van de auteursvergoedingen (kosten van auteursrechten), vergoedingen van vertalers, vergoedingen van redacteurs, andere publicatiekosten (proeflezen, correctie, revisie), opmaak- en prepresskosten, en kosten voor drukken en e-publishing.

Paragraaf 2.15 Subsidie voor audiovisuele werken

Artikel 2.40 Subsidiabele activiteit

1. Het schrijven van scenario's, de ontwikkeling, productie, distributie en promotie van audiovisuele werken. Infrastructuur van filmstudio's komt niet in aanmerking voor subsidie op grond van dit artikel.
2. De subsidie is bestemd voor een cultureel product. Met het oog op de verdeling van middelen stelt het dagelijks bestuur een doeltreffende procedure vast.
3. De subsidie kan de vorm hebben van:
  - a. subsidie voor de productie van audiovisuele werken;
  - b. preproductiesubsidie, en
  - c. distributiesubsidie.
4. De subsidie wordt niet voorbehouden voor specifieke productieactiviteiten of individuele onderdelen van de waardeketen van de productie.
5. Subsidie wordt niet uitsluitend voorbehouden voor eigen staatsburgers en van de begunstigen kan niet worden geëist dat zij de status hebben van onderneming die volgens de nationale handelswetgeving is opgericht.

Artikel 2.41 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn de volgende:
  - a. voor productiesubsidie: de totale kosten van de productie van audiovisuele werken, met inbegrip van de kosten om de toegankelijkheid voor personen met een handicap te verbeteren;
  - b. voor preproductiesubsidie: de kosten van het schrijven van scenario's en de ontwikkeling van audiovisuele werken;
  - c. voor distributiesubsidie: de kosten van de distributie en promotie van audiovisuele werken.
2. De subsidie voor de productie van audiovisuele werken bedraagt ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten.
3. De subsidie kan als volgt worden verhoogd:
  - a. tot 60% van de in aanmerking komende kosten voor grensoverschrijdende producties die door meer dan één lidstaat worden gefinancierd en waarbij producenten uit meer dan één lidstaat betrokken zijn;
  - b. tot 90% van de in aanmerking komende kosten voor moeilijke audiovisuele werken en coproducties waarbij landen uit de OESO/DAC-lijst betrokken zijn.
4. De subsidie bedraagt in het geval van preproductie ten hoogste 90% van de in aanmerking komende kosten. Indien van het uiteindelijke script of project een audiovisueel werk zoals een film wordt gemaakt, worden de preproductiekosten opgenomen in het totale budget en wordt daarmee rekening gehouden bij het berekenen van de subsidie. De subsidie is in het geval van distributie dezelfde als de subsidie voor productie.

Titel 2.5 Subsidie voor multifunctionele recreatieve infrastructuur

Artikel 2.42 Subsidiabele activiteit

1. Investerings in multifunctionele recreatieve infrastructuur.
2. Multifunctionele recreatieve infrastructuur omvat recreatieve faciliteiten met een multifunctioneel karakter die met name culturele en recreatieve diensten bieden, met uitzondering van attractieparken en hotelfaciliteiten.

Artikel 2.43 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De subsidie wordt verleend in de vorm van investeringssubsidie, met inbegrip van subsidie voor de bouw of modernisering van multifunctionele recreatieve infrastructuur.
2. De in aanmerking komende kosten zijn de kosten voor investeringen in materiële en immateriële activa.
3. De subsidie is niet hoger dan het verschil tussen de in aanmerking komende kosten en de exploitatiewinst van de investering. De exploitatiewinst wordt in mindering gebracht op de in aanmerking komende kosten, hetzij vooraf op basis van redelijke prognoses, hetzij via een door het dagelijks bestuur te bepalen terugvorderingsmechanisme.

4. Voor subsidie van ten hoogste 2 miljoen EUR kan het maximale steunbedrag, in plaats van dat aan de hand van de in de lid 3 bedoelde methodiek ook worden vastgesteld op 80 % van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 2.44 Voorwaarden

1. Toegang tot multifunctionele recreatieve infrastructuur staat open voor meerdere gebruikers en wordt op transparante en niet-discriminerende basis verleend. Ondernemingen die ten minste 30% van de investeringskosten van de infrastructuur hebben gefinancierd, kunnen preferente toegang krijgen op gunstigere voorwaarden, mits die voorwaarden publiek beschikbaar worden gesteld
2. Iedere concessie of iedere andere vorm van toewijzing aan een derde om multifunctionele recreatieve infrastructuur te bouwen, te moderniseren en/of te exploiteren, vindt op transparante en niet-discriminerende basis plaats, rekening houdende met de geldende aanbestedingsregels.

Hoofdstuk 3 Subsidie voor activiteiten die wordt verstrekt met toepassing van de artikelen 14, 17, 29 en 31 van de Landbouvvrijstellingsverordening.

Artikel 3.1 Algemene bepaling

1. Op dit hoofdstuk is de MKB Landbouvvrijstellingsverordening van toepassing.
2. Het totaal van de met toepassing van dit hoofdstuk te verstrekken subsidie mag de aanmeldingsdrempels als bedoeld in artikel 4 van de MKB Landbouw Vrijstellingsverordening niet overschrijden.

Artikel 3.2 Begripsbepalingen

In dit hoofdstuk wordt verstaan onder:

- a. advies: de volledige advisering in het kader van een en hetzelfde contract;
- b. afzet van landbouwproducten: het in voorraad hebben of uitstallen met het oog op het verkopen, te koop aanbieden, leveren of op enige andere wijze verhandelen, met uitzondering van de eerste verkoop door een primaire producent aan wederverkopers of verwerkingsbedrijven en alle activiteiten waarmee een product voor een dergelijke eerste verkoop wordt voorbereid; verkoop door een primaire producent aan eindverbruikers wordt als afzet van landbouwproducten beschouwd indien die verkoop plaatsvindt in speciaal daarvoor bestemde afzonderlijke ruimten;
- c. arm's length: de voorwaarden van de transactie tussen de contractpartijen wijken niet af van die welke zouden worden overeengekomen tussen onafhankelijke ondernemingen en behelzen geen enkele vorm van heimelijke verstandhouding. Iedere transactie die voortvloeit uit een open, transparante en onvoorwaardelijke procedure wordt geacht te voldoen aan het arm's length-beginsel;
- d. biobrandstoffen op basis van voedingsgewassen: biobrandstoffen die zijn geproduceerd uit granen en andere zetmeelrijke gewassen, suikers en oliegewassen als omschreven in het voorstel van de Commissie voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 98/70/EG betreffende de kwaliteit van benzine en van dieselbrandstof en tot wijziging van Richtlijn 2009/28/EG ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen;
- e. investeringen om aan een Unienorm te voldoen: investeringen die worden gedaan om na het verstrijken van de in de wetgeving van de Unie vastgestelde overgangperiode aan een Unienorm te voldoen;
- f. jonge landbouwer: persoon die op de datum van indiening van de subsidieaanvraag niet ouder is dan 40 jaar, over adequate vakbekwaamheid en deskundigheid beschikt en zich voor het eerst op een landbouwbedrijf vestigt als bedrijfshoofd van dat bedrijf;
- g. kapitaalwerken: werkzaamheden die door de landbouwer zelf of door de werknemers van de landbouwer worden uitgevoerd en activa creëren;
- h. landbouwbedrijf: een eenheid die grond, gebouwen en voorzieningen omvat die voor de primaire landbouwproductie worden gebruikt;

- i. landbouwproduct: de in bijlage I bij het VWEU vermelde producten, met uitzondering van de visserij- en aquacultuurproducten die zijn vermeld in bijlage I bij Verordening (EU) nr. 1379/2013 van het Europees Parlement en de Raad;
- j. landbouwsector: alle ondernemingen die actief zijn in de primaire landbouwproductie, de verwerking en de afzet van landbouwproducten;
- k. primaire landbouwproductie: de productie van in bijlage I bij het VWEU vermelde producten van de bodem en van de veehouderij die geen verdere bewerking hebben ondergaan die de aard van deze producten wijzigt;
- l. Unienorm: verplichte, in de wetgeving van de Unie vastgestelde norm die het niveau aangeeft dat de individuele ondernemingen moeten halen, met name wat milieu, hygiëne en dierenwelzijn betreft; op Unieniveau vastgestelde normen of doelstellingen die bindend zijn voor de lidstaten, maar niet voor individuele ondernemingen, worden evenwel niet als Unienormen beschouwd;
- m. verwerking van landbouwproducten: elke bewerking van een landbouwproduct die een product oplevert dat nog steeds een landbouwproduct is, met uitzondering van activiteiten op het landbouwbedrijf die nodig zijn om een dierlijk of plantaardig product klaar te maken voor de eerste verkoop;
- n. verwerking van landbouwproducten tot niet-landbouwproducten: elke bewerking van een landbouwproduct die een product oplevert dat niet wordt vermeld in bijlage I bij het VWEU.

Titel 3.1   Subsidie voor kleine en middelgrote ondernemingen die actief zijn in de primaire landbouwproductie, de verwerking en de afzet van landbouwproducten

Paragraaf 3.1   Subsidie voor met de primaire landbouwproductie verband houdende investeringen in materiële of immateriële activa op landbouwbedrijven

Artikel 3.3   Subsidiabele activiteit

1. Met de primaire landbouwproductie verband houdende investeringen in materiële of immateriële activa op landbouwbedrijven.
2. De investering mag worden verricht door een of meer begunstigden of betrekking hebben op materiële of immateriële activa die door een of meer begunstigden worden gebruikt.
3. De investering is gericht op ten minste één van de volgende doelstellingen:
  - a. de verbetering van de algehele prestatie en duurzaamheid van het landbouwbedrijf, met name door een verlaging van de productiekosten of de verbetering en omschakeling van de productie;
  - b. de verbetering van het natuurlijke milieu, de hygiëneomstandigheden of de normen inzake dierenwelzijn, voor zover de investering verder gaat dan de geldende Unienormen;
  - c. de aanleg en verbetering van infrastructuur in verband met de ontwikkeling, aanpassing en modernisering van de landbouw, inclusief op het gebied van de toegankelijkheid van landbouwgrond, ruilverkaveling en verbetering van land en de voorziening en besparing van energie en water;
  - d. de verwezenlijking van agromilieuklimaatdoelstellingen, waaronder die in verband met de staat van instandhouding van de biodiversiteit van soorten en habitats, en de vergroting van de maatschappelijke belevingswaarde van een Natura 2000-gebied of van andere systemen met hoge natuurwaarde, als bepaald in de nationale of regionale plattelandsontwikkelingsprogramma's van de lidstaten, voor zover het om niet-productieve investeringen gaat;
4. De investering kan verband houden met de productie, op het landbouwbedrijf, van biobrandstoffen of van energie uit hernieuwbare bronnen, mits die productie niet groter is dan het gemiddelde jaarlijkse brandstof- of energieverbruik van het betrokken bedrijf.
5. Investeringen in installaties die vooral tot doel hebben elektriciteit op te wekken uit biomassa, komen niet voor subsidie in aanmerking, tenzij een door het bevoegd gezag te bepalen minimumpercentage aan warmte-energie wordt gebruikt.
6. Het bevoegd gezag stelt voor de verschillende types installaties drempelwaarden vast voor het maximale aandeel granen en andere zetmeelrijke gewassen, suikers en oliehoudende

- gewassen dat mag worden gebruikt voor de productie van bio- energie, waaronder biobrandstoffen. De subsidie voor investeringen in bio-energieprojecten blijft beperkt tot bio-energie die voldoet aan de toepasselijke duurzaamheidscriteria die zijn vastgelegd in de wetgeving van de Unie, waaronder artikel 17, leden 2 tot en met 6, van Richtlijn 2009/28/EG.
7. De subsidie mag niet worden beperkt tot specifieke landbouwproducten en moet dus ter beschikking worden gesteld van alle sectoren van de primaire landbouwproductie, van de hele sector plantaardige productie of van de hele sector dierlijke productie. Het bevoegd gezag mag echter bepaalde producten uitsluiten vanwege overcapaciteit op de interne markt of een gebrek aan afzetmogelijkheden.
  8. Er mag geen subsidie worden verleend in verband met:
    - a. de aankoop van productierechten, betalingsrechten en eenjarige gewassen;
    - b. de aanplant van eenjarige gewassen;
    - c. afwateringswerkzaamheden;
    - d. investeringen om aan de geldende Unienormen te voldoen, met uitzondering van subsidie voor jonge landbouwers gedurende ten hoogste 24 maanden na de datum van vestiging;
    - e. de aankoop van dieren.
  9. De subsidie mag niet worden verleend in strijd met de in Verordening (EU) nr. 1308/2013 vastgestelde verboden of beperkingen, zelfs niet als die verboden en beperkingen uitsluitend betrekking hebben op de subsidie van de Unie waarin die verordening voorziet.
  10. Met ingang van 1 januari 2017 wordt op het gebied van irrigatie slechts subsidie verleend voor zover het bevoegd gezag, met betrekking tot het stroomgebiedsdistrict waar de investering plaatsvindt, zorgt voor een bijdrage van de diverse watergebruikssectoren aan de terugwinning van de kosten van waterdiensten door de landbouwsector overeenkomstig artikel 9, lid 1, eerste streepje, van Richtlijn 2000/60/EG, in voorkomend geval rekening houdend met de sociale, ecologische en economische gevolgen van de terugwinning en met de geografische en klimatologische omstandigheden van de betrokken regio of regio's.

Artikel 3.4 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn:
  - a. de kosten van de bouw, verwerving, inclusief leasing, of verbetering van onroerende goederen, waarbij grond alleen in aanmerking komt voor zover de kosten daarvan niet hoger zijn dan 10% van de totale in aanmerking komende kosten van de betrokken concrete actie;
  - b. de kosten van de koop of huurkoop van machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;
  - c. de algemene kosten in verband met de onder (a) en (b) bedoelde uitgaven, zoals voor het inschakelen van architecten, ingenieurs en adviseurs en voor advies over ecologische en economische duurzaamheid, met inbegrip van haalbaarheidsstudies; haalbaarheidsstudies blijven in aanmerking komen, zelfs wanneer op basis van de resultaten daarvan geen uitgaven uit hoofde van het bepaalde onder (a) en (b) worden gemaakt;
  - d. de aankoop of ontwikkeling van computersoftware en de verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en handelsmerken;
  - e. uitgaven voor niet-productieve investeringen in verband met de in artikel 3.3, lid 3, onder d, bedoelde doelstellingen;
  - f. als het gaat om irrigatie: de kosten van investeringen die aan de volgende voorwaarden voldoen:
    - i) voor het hele gebied waarin de investering wordt uitgevoerd en andere gebieden waarin deze investering gevolgen voor het milieu kan hebben, wordt een stroomgebiedbeheerplan als vereist in artikel 13 van Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad aan de Commissie toegezonden. De maatregelen die in het kader van het stroomgebiedbeheerplan overeenkomstig artikel 11 van die richtlijn worden uitgevoerd en voor de landbouwsector van belang zijn, worden in het betrokken maatregelenprogramma omschreven. Een watermetingssysteem voor de meting van het waterverbruik op het niveau van de gesubsidieerde investering is beschikbaar of wordt beschikbaar gesteld als onderdeel van de investering;

- ii) de investering leidt tot een daling van het voorafgaande waterverbruik met ten minste 25%;
2. Wat het bepaalde onder f betreft, komen zowel investeringen die betrekking hebben op grond- of oppervlaktewaterlichamen waarvan de toestand, om redenen in verband met de waterhoeveelheid, in het betrokken stroomgebiedbeheerplan is aangemerkt als minder dan goed, als investeringen die leiden tot een netto-uitbreiding van het geïrrigeerde areaal met gevolgen voor een bepaald grond- of oppervlaktewaterlichaam, echter niet in aanmerking voor subsidie op grond van dit artikel. De in de bovenstaande punten f, i en ii vermelde voorwaarden zijn niet van toepassing op een investering in een bestaande installatie die enkel gevolgen heeft voor de energie-efficiëntie, op een investering voor het aanleggen van een reservoir of op een investering in het gebruik van gerecycleerd water die geen gevolgen heeft voor een bepaald grond- of oppervlaktewaterlichaam;
  3. Andere dan de in lid 1, onder a en b, bedoelde kosten in verband met een leasingcontract, zoals de marge voor de leasinggever, kosten van de herfinanciering van rente, overheadkosten en verzekeringspremies worden niet als in aanmerking komende kosten beschouwd.
  4. Werkkapitaal wordt niet beschouwd als subsidiabele kosten.
  5. De subsidie bedraagt ten hoogste 40% van het bedrag van de in aanmerking komende kosten.
  6. Het in lid 5 bedoelde percentage mag met 20 procentpunten worden verhoogd voor:
    - a. jonge landbouwers of landbouwers die zich hebben gevestigd in de periode van vijf jaar voorafgaand aan de datum van de subsidieaanvraag;
    - b. collectieve investeringen, zoals opslagfaciliteiten die door een groep landbouwers worden gebruikt of installaties waar de landbouwproducten vóór de afzet worden klaargemaakt, en geïntegreerde projecten die betrekking hebben op diverse maatregelen op grond van Verordening (EU) nr. 1305/2013, met inbegrip van die in verband met een fusie van producentenorganisaties;
    - c. investeringen in gebieden met natuurlijke en andere specifieke beperkingen;
    - d. concrete acties die in het kader van het Europees innovatiepartnerschap (EIP) worden gefinancierd, zoals investeringen in een nieuwe stal waardoor een nieuwe vorm van huisvesting van dieren kan worden getest die is ontwikkeld in een operationele groep van landbouwers, wetenschappers en niet-gouvernementele dierenwelzijnsorganisaties;
    - e. investeringen om het natuurlijke milieu, de hygiëneomstandigheden of de normen inzake dierenwelzijn te verbeteren, als bedoeld in artikel 3.3, lid 3, onder b; in dit geval geldt het in dit lid vastgestelde verhoogde percentage alleen voor extra kosten die moeten worden gemaakt om een hoger niveau dan de geldende Unienormen te halen, maar niet tot een verhoging van de productiecapaciteit leiden.
  7. Voor niet-productieve investeringen als bedoeld in artikel 3.3, lid 3, onder d, bedraagt de steunintensiteit ten hoogste 90%.

Artikel 3.5 Voorwaarden

1. Indien de investering wordt gedaan voor de productie van biobrandstoffen, mag de productiecapaciteit van de productie- installaties niet groter zijn dan de hoeveelheid brandstoffen die overeenstemt met het jaarlijkse gemiddelde brandstofverbruik van het landbouwbedrijf en mogen de geproduceerde biobrandstoffen niet op de markt worden verkocht.
2. Als wordt geïnvesteerd voor de productie, op het landbouwbedrijf, van thermische energie en elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, mogen de productie-installaties slechts voorzien in de eigen energiebehoeften van de begunstigde en mag de productiecapaciteit van die installaties niet groter zijn dan de hoeveelheid brandstoffen die overeenstemt met het gecombineerde gemiddelde jaarlijkse energieverbruik van thermische energie en elektriciteit van het landbouwbedrijf, met inbegrip van het landbouwhuishouden. De verkoop van elektriciteit aan het net is slechts toegestaan binnen de jaarlijkse limiet van het eigen verbruik.
3. Wanneer de investering door meer begunstigten wordt uitgevoerd om in hun eigen behoefte aan biobrandstof en energie te voldoen, is het gemiddelde jaarlijkse verbruik de som van het gemiddelde jaarlijkse verbruik van alle begunstigten.

4. De investeringen in infrastructuur voor hernieuwbare energie die energie verbruikt of produceert, moeten voldoen aan minimumnormen voor energie-efficiëntie, indien dergelijke normen op nationaal niveau bestaan.
5. Subsidie voor investeringen waarvoor krachtens Richtlijn 2011/92/EU een milieueffectbeoordeling moet worden uitgevoerd, wordt slechts verleend op voorwaarde dat die beoordeling is uitgevoerd en de vergunning voor het betrokken investeringsproject is verleend vóór de datum van de toekenning van de subsidie.

Paragraaf 3.2 Investeringssubsidie in verband met de verwerking en de afzet van landbouwproducten

Artikel 3.6 Subsidiabele activiteit

1. Investerings in materiële activa of immateriële activa die betrekking hebben op de verwerking of de afzet van landbouwproducten.
2. Investerings in verband met de productie van biobrandstoffen op basis van voedingsgewassen, komen niet in aanmerking voor subsidie.
3. Er wordt geen subsidie verleend voor investeringen om aan de geldende Unienormen te voldoen.
4. Subsidie wordt niet verleend in strijd met de in Verordening (EU) nr. [1308/2013] vastgestelde verboden of beperkingen, ook niet als die verboden en beperkingen uitsluitend betrekking hebben op de subsidie van de Unie waarin die verordening voorziet.

Artikel 3.7 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn:
  - a. de kosten van de bouw, verwerving, inclusief leasing, of verbetering van onroerende goederen, waarbij grond alleen in aanmerking komt voor zover de kosten daarvan niet hoger zijn dan 10% van de totale in aanmerking komende kosten van de betrokken concrete actie;
  - b. de kosten van de koop of huurkoop van machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;
  - c. algemene kosten in verband met de onder a en b bedoelde uitgaven, zoals voor het inschakelen van architecten, ingenieurs en adviseurs en voor advies over ecologische en economische duurzaamheid, met inbegrip van haalbaarheidsstudies, haalbaarheidsstudies blijven in aanmerking komen, zelfs wanneer op basis van de resultaten daarvan geen uitgaven uit hoofde van het bepaalde onder a en b worden gemaakt;
  - d. de aankoop of ontwikkeling van computersoftware en de verwerving van octrooien, licenties, auteursrechten en handelsmerken.
2. Andere dan de in lid 1, onder a en b, bedoelde kosten in verband met een leasingcontract, zoals de marge voor de leasinggever, kosten van de herfinanciering van rente, overheadkosten en verzekeringspremies worden niet als in aanmerking komende kosten beschouwd.
3. Werkkapitaal wordt niet beschouwd als subsidiabele kosten.
4. De subsidie bedraagt ten hoogste 40% van het bedrag van de in aanmerking komende kosten.
5. Het in lid 4 bedoelde percentage mag met 20% worden verhoogd voor concrete acties:
  - a. in verband met een fusie van producentenorganisaties;
  - b. die worden gesubsidieerd in het kader van het EIP.

Artikel 3.8 Voorwaarde

Subsidie voor investeringen waarvoor krachtens Richtlijn 2011/92/EU een milieueffectbeoordeling moet worden uitgevoerd, wordt slechts verleend op voorwaarde dat die beoordeling is uitgevoerd en de vergunning voor het betrokken investeringsproject is verleend vóór de datum van de toekenning van de individuele subsidie.

Titel 3.2   Investeringssubsidie voor de instandhouding van cultureel en natuurlijk erfgoed op landbouwbedrijven

Artikel 3.9   Subsidiabele activiteit

Investeringen ten behoeve van de instandhouding van op het landbouwbedrijf gelegen cultureel en natuurlijk erfgoed. De subsidie wordt verleend voor cultureel en natuurlijk erfgoed in de vorm van natuurlijke landschappen en gebouwen dat door de bevoegde openbare autoriteiten formeel als cultureel of natuurlijk erfgoed is erkend.

Artikel 3.10   Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten voor de instandhouding van cultureel en natuurlijk erfgoed:
  - a) kosten van investeringen in materiële activa;
  - b) kapitaalwerken.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 90% van de in aanmerking komende kosten.
3. De subsidie voor kapitaalwerken bedraagt ten hoogste 10.000 EUR per jaar.

Titel 3.3   Subsidie voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouwsector

Artikel 3.11   Subsidiabele activiteit

1. Subsidie voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouwsector.
2. De subsidie wordt rechtstreeks aan de organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding verleend. De subsidie wordt niet verleend in de vorm van op de prijs van de landbouwproducten gebaseerde betalingen aan ondernemingen die actief zijn in de landbouwsector.

Artikel 3.12   Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. De in aanmerking komende kosten zijn:
  - a. personeelskosten voor onderzoekers, technici en ander ondersteunend personeel voor zover zij zich met het onderzoeksproject bezighouden;
  - b. kosten van apparatuur en uitrusting voor zover en zolang deze wordt gebruikt voor het project. Wanneer deze apparatuur en uitrusting niet tijdens hun volledige levensduur voor het project worden gebruikt, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd;
  - c. kosten van gebouwen en gronden voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. Wat gebouwen betreft, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens algemeen erkende boekhoudkundige beginselen, als in aanmerking komende kosten beschouwd. Wat gronden betreft, komen de kosten voor de commerciële overdracht of de daadwerkelijk gemaakte kapitaalkosten in aanmerking;
  - d. kosten van contractonderzoek, kennis en octrooien die op arm's length-voorwaarden worden gekocht bij of waarvoor een licentie wordt verleend door externe bronnen, alsmede kosten voor consultancy en gelijkwaardige diensten die uitsluitend voor het project worden gebruikt;
  - e. extra algemene kosten en andere operationele uitgaven, waaronder die voor materiaal, leveranties en dergelijke producten, die rechtstreeks uit het project voortvloeien.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 90% van de in aanmerking komende kosten.

Artikel 3.13   Voorwaarden

1. Het gesubsidieerde project moet van belang zijn voor alle ondernemingen die in de betrokken specifieke landbouwsector of -subsector actief zijn.
2. Vóór de begindatum van het gesubsidieerde project wordt op het internet de volgende informatie bekendgemaakt:
  - a. dat het gesubsidieerde project wordt uitgevoerd;
  - b. de doelstellingen van het gesubsidieerde project;
  - c. de vermoedelijke datum van de publicatie van de resultaten die van het gesubsidieerde project worden verwacht;

- d. de plaats waar de van het gesubsidieerde project verwachte resultaten op het internet zullen worden bekendgemaakt;
  - e. de vermelding dat de resultaten van het gesubsidieerde project gratis beschikbaar zijn voor alle ondernemingen die in de betrokken specifieke landbouwsector of -subsector actief zijn.
3. De resultaten van het gesubsidieerde project worden op internet beschikbaar gesteld vanaf de einddatum van het gesubsidieerde project of vanaf de datum waarop informatie over die resultaten wordt gegeven aan leden van specifieke organisaties, afhankelijk van wat als eerste plaatsvindt. De resultaten blijven op internet beschikbaar gedurende ten minste vijf jaar vanaf de einddatum van het gesubsidieerde project.

Hoofdstuk 4 Subsidie die wordt verstrekt met toepassing van de artikelen 13, 23, 25, 27, 30, 41 en 42 van de Vrijstellingsverordening visserij

Titel 4.1 Algemene bepalingen

Artikel 4.1 Toepassingsbereik

1. Op dit hoofdstuk is de Vrijstellingsverordening visserij van toepassing.
2. Dit hoofdstuk is niet van toepassing op:
  - a. activiteiten die niet voor subsidie in aanmerking komen op grond van artikel 11 van de Verordening inzake het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (Verordening (EU) nr. 508/2014);
  - b. ondernemingen aan wie geen subsidie wordt verleend op grond van artikel 10, eerste, tweede en derde lid, van de Verordening inzake het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (Verordening (EU) nr. 508/2014).
3. Het totaal van de met toepassing van dit hoofdstuk te verstrekken subsidie mag de aanmeldingsdrempels als bedoeld in artikel 2 van de Vrijstellingsverordening visserij niet overschrijden.
4. Subsidie op grond van dit hoofdstuk wordt uitsluitend verleend aan kleine, middelgrote en micro-ondernemingen, die actief zijn in de productie, de verwerking en de afzet van visserij- en aquacultuurproducten.

Artikel 4.2 Begripsbepalingen

In dit hoofdstuk wordt verstaan onder:

visserij- en aquacultuurproducten: de producten die zijn gedefinieerd in bijlage I bij Verordening (EU) nr. 1379/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2013.

Artikel 4.3 Algemene voorwaarde

Bij de uitvoering van een project is de subsidieontvanger gehouden de regels van het Europees gemeenschappelijk visserijbeleid na te leven. Inbreuken daarop leiden tot terugvordering van de subsidie, in verhouding tot de ernst van de inbreuk.

Artikel 4.4 Subsidiabele kosten en hoogte van de subsidie

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 1.7 van Hoofdstuk 1 worden als subsidiabele kosten in aanmerking genomen de naar het oordeel van het dagelijks bestuur in redelijkheid gemaakte en betaalde kosten, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 67, 68 en 69 van de Verordening (EU) nr. 1303/2013.
2. De subsidie bedraagt ten hoogste 50% van de subsidiabele kosten.
3. Operationele kosten zijn niet subsidiabel.

Titel 4.2 Duurzame ontwikkeling van de visserij

Paragraaf 4.2 Subsidie voor innovatie

Artikel 4.5 Subsidiabele activiteit

Innovatie in de visserij, gericht op de ontwikkeling of de invoering van nieuwe of substantieel verbeterde producten en voorzieningen, nieuwe of verbeterde processen en technieken of nieuwe of verbeterde beheer- en organisatiesystemen, mede wat verwerking en afzet betreft.

Artikel 4.6 Voorwaarden

1. De eigenaar van een vissersvaartuig die op grond van deze paragraaf subsidie heeft ontvangen mag dat vaartuig gedurende ten minste vijf jaar na de datum waarop die subsidie is betaald, niet buiten de Unie overdragen. Indien een vaartuig toch binnen dat tijdsbestek wordt overgedragen, wordt de subsidie als onverschuldigd betaald teruggevorderd, naar rato van de periode waarin niet aan de voorwaarde is voldaan.
2. Op grond van deze paragraaf gesubsidieerde activiteiten worden uitgevoerd in samenwerking met een door de Nederlandse Staat of de Europese Unie erkende wetenschappelijke of technische organisatie, die de resultaten van het project valideert.

Paragraaf 4.3 Subsidie voor de beperking van de impact van de visserij op het mariene milieu en voor de aanpassing van de visserij aan de bescherming van soorten

Artikel 4.7 Subsidiabele activiteit

1. Investerings gericht op de beperking van de impact van de visserij op het mariene milieu en voor de aanpassing van de visserij aan de bescherming van soorten. Uitsluitend de navolgende investeringen komen in aanmerking voor subsidie:
  - a. in uitrusting om de selectiviteit van het vistuig op grootte en soort te verfijnen;
  - b. aan boord of in uitrusting voor het uitbannen van teruggooi door voorkoming en vermindering van ongewenste vangsten van commerciële bestanden of voor de behandeling van ongewenste vangsten die moeten worden aangeland overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1380/2013;
  - c. in uitrusting om de fysieke en biologische impact van de visserij op het ecosysteem of de zeebodem te beperken en zo mogelijk tot nul te reduceren.
2. Subsidie wordt uitsluitend verleend wanneer het vistuig of de overige in het eerste lid bedoelde uitrusting aantoonbaar beter selecteert op grootte of een aantoonbaar geringere impact op het ecosysteem en op de niet-doelsoorten heeft dan de standaard-vistuigen of andere voorzieningen die zijn toegestaan op grond van Unierecht, of op grond van toepasselijk nationaal recht in het kader van de regionalisering zoals voorzien in Verordening (EU) nr. 1380/2013.

Artikel 4.8 Kring van subsidieontvangers

Er wordt uitsluitend subsidie verstrekt aan:

- a. eigenaren van Unievissersvaartuigen die als actief zijn geregistreerd en die in de twee kalenderjaren voorafgaand aan de datum van indiening van de subsidieaanvraag gedurende ten minste 60 dagen visserijactiviteiten op zee hebben verricht;
- b. vissers die eigenaar zijn van het te vervangen vistuig en die in de twee kalenderjaren voorafgaand aan de datum van indiening van de subsidieaanvraag gedurende ten minste 60 dagen aan boord van een Unievissersvaartuig hebben gewerkt.

Artikel 4.9 Voorwaarden

1. De eigenaar van een vissersvaartuig die op grond van deze paragraaf subsidie heeft ontvangen mag dat vaartuig gedurende ten minste vijf jaar na de datum waarop die subsidie is betaald, niet buiten de Unie overdragen. Indien een vaartuig toch binnen dat tijdsbestek wordt overgedragen, wordt de subsidie als onverschuldigd betaald teruggevorderd, naar rato van de periode waarin niet aan de voorwaarde is voldaan.
2. Gedurende de periode van het Nederlands Operationeel Programma van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) 2014–2020, wordt niet meer dan één keer subsidie verleend voor hetzelfde type uitrusting aan boord van hetzelfde Unievissersvaartuig.

Paragraaf 4.4 Subsidie voor de bescherming en het herstel van de mariene biodiversiteit en de mariene ecosystemen

Artikel 4.10 Subsidiabele activiteit

Activiteiten gericht op de bescherming en het herstel van de mariene biodiversiteit en de mariene ecosystemen door:

- a. het door vissers verzamelen van afval op zee, zoals verloren vistuig en zwerfvuil;
- b. het bouwen, installeren of moderniseren van vaste of verplaatsbare voorzieningen om de mariene flora en fauna te beschermen en te ontwikkelen, met inbegrip van de wetenschappelijke voorbereiding, en beoordeling daarvan;
- c. het bijdragen tot een beter beheer of een betere instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee.

Artikel 4.11 Kring van subsidieontvangers

Er wordt uitsluitend subsidie verstrekt aan vissers.

Artikel 4.12 Voorwaarde

De eigenaar van een vissersvaartuig die op grond van deze paragraaf subsidie heeft ontvangen mag dat vaartuig gedurende ten minste vijf jaar na de datum waarop die subsidie is betaald, niet buiten de Unie overdragen. Indien een vaartuig toch binnen dat tijdsbestek wordt overgedragen, wordt de subsidie als onverschuldigd betaald teruggevorderd, naar rato van de periode waarin niet aan de voorwaarde is voldaan.

Paragraaf 4.5 Subsidie voor toegevoegde waarde, productkwaliteit en gebruik van ongewenste vangsten

Artikel 4.13 Subsidiabele activiteit

Activiteiten gericht op:

- a. investeringen die waarde toevoegen aan visserijproducten, in het bijzonder door de vissers toe te staan hun eigen vangst te verwerken, af te zetten en rechtstreeks te verkopen;
- b. innoverende investeringen aan boord ter verbetering van de kwaliteit van de visserijproducten.

Artikel 4.14 Kring van subsidieontvangers

Er wordt uitsluitend subsidie verstrekt aan eigenaren van vissersvaartuigen. Subsidie ten behoeve van de in artikel 4.13, onder b, genoemde activiteit wordt slechts verleend aan eigenaren van Unievissersvaartuigen die in de twee kalenderjaren voorafgaand aan de datum van indiening van de subsidieaanvraag gedurende ten minste 60 dagen visserijactiviteiten op zee hebben verricht.

Artikel 4.15 Voorwaarden

1. De eigenaar van een vissersvaartuig die op grond van deze paragraaf subsidie heeft ontvangen mag dat vaartuig gedurende ten minste vijf jaar na de datum waarop die subsidie is betaald, niet buiten de Unie overdragen. Indien een vaartuig toch binnen dat tijdsbestek wordt overgedragen, wordt de subsidie als onverschuldigd betaald teruggevorderd, naar rato van de periode waarin niet aan de voorwaarde is voldaan.
2. Subsidie ten behoeve van de in artikel 4.13, onder b, genoemde activiteit wordt slechts verleend op voorwaarde dat selectieve vistuigen worden gebruikt om ongewenste vangsten zoveel mogelijk te beperken.

Titel 4.2 Duurzame ontwikkeling van de aquacultuur

Paragraaf 4.6 Subsidie voor innovatie in de aquacultuur

Artikel 4.16 Subsidiabele activiteit

Activiteiten ter stimulering van innovatie in de aquacultuur gericht op:

- a. het ontwikkelen van technische of organisatorische kennis in aquacultuurbedrijven ten behoeve van het faciliteren van nieuwe duurzame productietechnieken;

- b. het ontwikkelen of op de markt brengen van nieuwe aquacultuursoorten met een grote marktpotentie, nieuwe of substantieel verbeterde producten, nieuwe of verbeterde processen of nieuwe of verbeterde beheer- en organisatiesystemen.

Artikel 4.17 Krings van subsidieontvangers

Er wordt uitsluitend subsidie verstrekt aan aquacultuurbedrijven.

Artikel 4.18 Voorwaarden

1. Op grond van deze paragraaf gesubsidieerde activiteiten worden uitgevoerd in samenwerking met een door de Nederlandse Staat erkende publieke of private wetenschappelijke of technische organisatie, die de resultaten van het project valideert.
2. Voor de toepassing van deze paragraaf dienen beginnende aquacultuurexploitanten een bedrijfsplan in en, voor investeringen van meer dan € 50.000,- tevens een haalbaarheidsstudie, met inbegrip van een milieubeoordeling van de activiteiten. Subsidie wordt slechts verleend indien in een onafhankelijk marketingverslag duidelijk wordt aangetoond dat er goede en duurzame marktvooruitzichten voor het product zijn.
3. Indien de activiteiten betrekking hebben op investeringen in uitrusting of infrastructuur die borg moet staan voor de inachtneming van de in het Unierecht vastgestelde voorschriften op het gebied van milieu, gezondheid van mens en dier, hygiëne en dierenwelzijn, kan subsidie worden verleend tot de datum waarop dergelijke voorschriften voor de bedrijven bindend worden.
4. Voor de kweek van genetisch gemodificeerde organismen wordt geen subsidie verleend.
5. Voor concrete aquacultuuractiviteiten in mariene beschermde gebieden wordt geen subsidie verleend indien het dagelijks bestuur op grond van een milieueffectbeoordeling vaststelt dat de activiteit significante, niet naar behoren te matigen milieuschade zou veroorzaken.

Titel 4.3 Maatregelen in verband met afzet en verwerking

Paragraaf 4.7 Subsidie voor afzetmaatregelen

Artikel 4.19 Subsidiabele activiteit

1. Activiteiten ten behoeve van afzetmaatregelen ten bate van visserij- en aquacultuurproducten die gericht zijn op:
  - a. het vinden van nieuwe markten en het verbeteren van de voorwaarden voor het op de markt brengen van visserij- en aquacultuurproducten, gericht op ongewenste vangsten van commerciële bestanden die worden aangeland overeenkomstig technische maatregelen, artikel 15 van Verordening (EU) nr. 1380/2013 en artikel 8, lid 2, onder b, van Verordening (EU) nr. 1379/2013;
  - b. het verbeteren van de kwaliteit en de toegevoegde waarde, door het stimuleren van de certificering en de afzetbevordering voor onder meer duurzame visserij- en aquacultuurproducten, met inbegrip van producten van de kleinschalige kustvisserij, en milieuvriendelijke verwerkingsmethoden.
2. De activiteiten kunnen onder meer betrekking hebben op de productie-, verwerkings- en afzetactiviteiten die in de bevoorradingketen plaatsvinden.

Paragraaf 4.8 Subsidie voor de verwerking van visserij- en aquacultuurproducten

Artikel 4.20 Subsidiabele activiteit

Activiteiten ten behoeve van de volgende investeringen in de verwerking van visserij- en aquacultuurproducten:

- a. investeringen die energie helpen besparen of de milieu-impact helpen reduceren, met inbegrip van afvalbehandeling;
- b. investeringen die gericht zijn op het verbeteren van de hygiëne;
- c. investeringen ter ondersteuning van de verwerking van vangsten van commerciële vis die niet voor menselijke consumptie kan worden bestemd;
- d. investeringen met betrekking tot de verwerking van bijproducten van de voornaamste verwerkingsactiviteiten;
- e. investeringen met betrekking tot de verwerking van biologische aquacultuurproducten op grond van de artikelen 6 en 7 van Verordening (EG) nr. 834/2007;

- f. investeringen die leiden tot nieuwe of verbeterde producten, nieuwe of verbeterde processen of nieuwe of verbeterde beheer- en organisatiesystemen.

Groningen, 30 juni 2017

H. Staghouwer,   voorzitter

D. Hamhuis,   secretaris